

DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh733>

AHMET REMZİ YÜREĞİR'İN HAYATI VE 8. YASAMA DÖNEMİ MECLİS FAALİYETLERİ

Tekin İDEM*

Özet

Bu çalışmada, Yeni Adana Gazetesi'nin kurucusu, Adana Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı ve 8. Yasama Dönemi Seyhan milletvekili Ahmet Remzi Yüreğir'in hayatı, Adana'nın işgalden kurtarılmasına katkısı ve TBMM'deki faaliyetlerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Çalışmamız, iki bölümden meydana gelmiştir. Birinci bölümde Ahmet Remzi Bey'in Milli Mücadele'ye kadar hayatı, Milli Mücadele'de ve milletvekili seçilene kadar Adana'daki çalışmaları ele alınmıştır. İkinci bölümde ise Ahmet Remzi Yüreğir'in meclisteki görevleri ve meclis faaliyetleri başlıkları altında incelenmiştir.

Ahmet Remzi Yüreğir, Adana'nın işgalden kurtarılmasından sonra Adana'ya dönmüş ve gazetecilik mesleği ile birlikte çeşitli sivil toplum kuruluşlarında görev yapmıştır. 1946 seçimlerinde CHP Seyhan milletvekili seçilmiştir. Milletvekilliği boyunca verdiği takdir, teklif, önerge ve yapmış olduğu konuşmalarla hem seçim bölgesinin sorunları ile ilgilenen hem de Atatürk İlke ve İnkılaplarına bağlı bir milletvekili görüntüsü çizmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Adana, Milli Mücadele, Adana Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Yeni Adana Gazetesi, TBMM, Ahmet Remzi Yüreğir.*

Life of Ahmet Remzi Yüreğir and 8th Legislative Period Parliament Activities

Abstract

In this study, it is aimed to reveal the life of Ahmet Remzi Yüreğir, who is the founder of Yeni Adana Newspaper, president of Adana countywide resistance organization and 8th period legislative period Seyhan deputy, and his contribution to

* Harran Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölüm Başkanlığı, tekinidem@mynet.com

Adana's liberating from occupation and his activities in Grand National Assembly of Turkey. The study consists of two chapters. First chapter deals with Ahmet Remzi Yüreğir's life until National Struggle and his work in Adana during National Struggle and until he was elected as a deputy. Second chapter deals with Ahmet Remzi Yüreğir's taks in parliament and activities under their titles.

Ahmet Remzi Yüreğir returned to Adana after it was libareted from occupation and worked in nongovermental organizations alongside journalism. In 1946 elections he was elected as CHP Seyhan deputu. He made an impression of a deputy who was on problems of the constituency and honoured Atatürk's principles and reforms with speeches he gave, proposals, reports and motions he presented.

Keywords: *Adana, National Struggle, Adana countryside resistance organization, Yeni Adana Newspaper, Grand National Assembly of Turkey, Ahmet Remzi Yüreğir*

1. MİLLETVEKİLİ SEÇİMİNE KADAR AHMET REMZİ BEY'İN HAYATI

1. 1. Milli Mücadele'ye Kadar Ahmet Remzi Bey'in Hayatı

Ahmet Remzi Yüreğir, 1892 yılında Adana'da doğmuştur. Annesi Raziye Hanım, babası Abdullah Bey'dir¹. İlk ve ortaöğrenimini tamamladıktan sonra Adana Muallim Mektebi'ne kaydolmuş ve bu okuldan mezun olmuştur. Adana'daki Turan ve Numune-i Edep İlkokullarında öğretmenlik yapmıştır².

Osmanlı Devleti'nin son dönemleri, azınlık isyanları ve büyük devletlerin Osmanlı Devleti iç işlerine müdahalesi ile geçmişti. Ermeniler "*doğu vilayetlerinde ıslahat*" adı altında, "*Bağımsız Ermenistan*" rüyalarına dalıyor, Rumlar açıktan açığa Yunanistan menfaatine hizmet ediyordu. 1909 Adana isyanı, Trablusgarp ve Balkan savaşları sonucu Türk milleti iyice anlamışlardı ki : "*Türk'e ancak, Türk'den yardım ve fayda gelebilirdi*". Bu düşünce ile İttihat ve Terakki Fırkası etkili bir rol oynamaya başlamıştı. Asırlardan beri ihmal edilerek adeta "*Türklük*" kelimesinin söylenmesini bile hakaret kabul eden zihniyetin silinip düzeltilmesine Türk benliğinin yüksek ve asil olduğuna dair maddi ve manevi hareketlere geçildi. Özellikle, İstanbul Türk Ocağı, Türk hatip ve şairlerinin çalışmaları sonucu nazır ve şehzadeler tarafından bile ziyaret

¹ Mustafa Çufalı, **Türk Parlamento Tarihi TBMM-VIII. Dönem (1946-1950)**, C. 3, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara, 2012, s. 952.

² Ahmet Remzi Bey aynı zamanda Numune-i Edep İlkokulu'nda okul müdürlüğü görevini de yerine getirmiştir. **Kaynak Kişi**, Yüreğir, T. Zeynep, Yaş: 45, Ahmet Remzi Yüreğir'in torunu. Derleme Tarihi: 25 Haziran 2004.

edilir hale gelmiştir. Bu propaganda Adana'da da kendini hissettirmeye başlamıştı.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde savaşlar ve kolera dolayısıyla okullar tatil edilmiş ve Adana'ya dönen Darülfünun'lu gençler ve Adana'daki öğretmen ve saygıdeğer kişilerin katılımı ile bir spor ve idman teşkilatı meydana getirilmişti. Henüz ismi belli olmayan bu teşkilat belirli günlerde Kumluk meydanına çıkarak kriket, ip atlama, koşu gibi spor hareketleri yapıyorlardı³.

İstanbul'da İttihat ve Terakki Genel Merkezi'nin teşebbüsü ile "*Türk Gücü*" adında bir spor teşkilatı meydana getirilmişti. Bu olay üzerine Adanalı gençler adını henüz koymadıkları spor teşkilatına Türkgücü adını vermek için İstanbul'a müracaat etmiş ve Türk Gücü'nün tüzüğünü getirtmişlerdi. Türk adının kullanılmasının Türk olmayanları darıltacağı tartışmalarından sonra Adana Türkgücü Cemiyeti oluşturulmuş ve Adana Türk Gücü'ne şu isimler seçilmişti: İsmail Safa Bey, Muallim Gündüz Nadir, Muallim Ahmet Remzi, Baytar Adil Bey, Avukat Halil Naci Bey, Turhan Cemal Bey, İncirlioğlu Fasih ve Muallim Vasif Beyler⁴. Vilayete, cemiyet nizamnamesi ve beyannamesi ile cemiyete üye olanların isimlerinin verilmesi gerekiyordu. İşte bu sırada hala cemiyetin adındaki "*Türk*" sözünden dolayı rahatsız olan birkaç kişi, daha cemiyet resmi kurumlara bildirilmemişken istifa etmişti. Bunun üzerine Gündüz Nadir, cemiyet nizamname ve beyannamesini hazırlayarak valiliğe bildirmiş, Adana Türk Gücü başkanlığına da İsmail Safa Bey seçilmiştir. Fakat kısa sonra Ahmet Remzi ve İsmail Safa Beylerin dışındaki isimler istifa etmişler, oluşturulan yeni cemiyetin başkanlığına da Ahmet Remzi Bey seçilmiştir. Adana Türk Gücü üyeleri her hafta spora çıkıyor hatta Fırka Kumandanı Rüştü Bey'den temin edilen silah ve mermi ile Kirte ve Afgan Bucağı'nda atış talimi yapılıyordu. Kumandan Rüştü Bey, yaveri Ali Bey'i de Türk Gücü mensuplarının başına atış hocası olarak gönderilmişti. Bunu yanında Türk Gücü mensupları yabancı malları boykot ederek, yerli mallar kullanmaya başlamışlar ve boykota tüm Adanalıların katılması için propagandaya girişmişlerdi. Ahmet Remzi Bey ve arkadaşları Balkan Harbinden sonra Hristiyan işyerlerine karşı boykot başlatmışlar ve Yunanlılara ait işyerlerinin tabelalarını sökerek Seyhan Irmağı'na atmışlardı⁵.

³ Ahmet Remzi Yüreğir, "*Milli Mücadelede Çukurova*", **Yeni Adana Gazetesi**, 31.12.1952, s. 2.

⁴ Yüreğir, **a.g.m.**, 31.12.1952, s. 2.

⁵ Yüreğir, **a.g.m.**, 31.12.1952, s. 2; Yüreğir, **a.g.m.**, 01.01.1953, s. 2.

1915 yılı Temmuz ayında İstanbul'a izcilik kampında staj yapmaya giden Ahmet Remzi Bey, buradan dönüşte seferberlik ilan edildiği için Yedek Subay olarak askere alınmış ve Tepebağ'daki Askeri Dikimevi'nde müdürlük görevinde bulunmuştur⁶. Daha sonra Şam'a Yedek Subay olarak gönderilen Ahmet Remzi Bey, I. Dünya Savaşı'nın bitmesi üzerine VII. Ordu ile birlikte Adana'ya geri dönmüştür⁷.

1.2. Ahmet Remzi Bey'in, Milli Mücadele Günleri

1.2.1. Gazetecilik Faaliyetleri ve Adana'dan Ayrılışı

30 Ekim 1918 yılında imzalanan Mondros Mütarekesi sonucu Anadolu toprakları İtilaf kuvvetleri tarafından işgal edilmeye başlanmıştı. 17 Aralık 1918'de İtilaf Devletleri adına 500 kişilik Fransız birliği Mersin'e çıktı. Bunlardan bir müfreze Adana'ya geldi. 21 Aralık'ta ise Fransız ve Ermenilerden oluşan 1500 kişilik bir birlik tarafından Adana işgal edilmişti⁸. Şehre yayılan Ermeni askerlerini hüzünle seyreden iki genç, acele davranmak zorunda olduklarını anlıyor ve Mücavirzade Mustafa Emin Bey'in sahibi olduğu Hayat matbaasına koşuyorlardı⁹. Öğretmen Ahmet Remzi Bey ve arkadaşı Yedek Subay Avni valilik makamına müracaat ederek *Adana Gazetesi*'nin yayın imtiyazını almışlar ve Adana Gazetesi 25 Aralık 1918 tarihinde yayın hayatına başlamışlardır¹⁰.

Adana Gazetesi'nin amacı; ülke menfaatine ve Türklük hesabına çalışmak olduğu için yayınlarını da bu doğrultuda yapıyordu. Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından bir gün sonra Ali İlmi tarafından yayınlanmaya başlayan ve Fransız İşgaline alkış tutan "*Ferda Gazetesi*" başta

⁶ Dikimevi'ndeki müdürlük görevi sırasında katı bir disiplin içerisinde ve işleri sıkı bir kontrolle yürüten Ahmet Remzi Bey, aynı zamanda Dikimevi'ndeki Ermeni ustalara Türk çıraklarına terziliğin inceliklerini gerektiğinde zor kullanarak öğrettirmiştir. Bu sebepten olsa gerek Ermenilerin Ahmet Remzi Bey'e daha I. Dünya Savaşı yıllarından kalma bir kinleri ve düşmanlıkları vardı. T. Zeynep Yüreğir, **Kaynak Kişi**, Yaş: 45, Ahmet Remzi Yüreğir'in torunu. Derleme Tarihi: 25 Haziran 2004.

⁷ Tekin İdem, **Adana Vilayeti Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Reisi Ahmet Remzi (Yüreğir) Bey**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay, 2004, s. 42.

⁸ Süleyman Hatipoğlu, **Fransa'nın Çukurova'yı İşgali ve Pozantı Kongresi**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989, s. 44.

⁹ İbrahim İslam, **Milli Mücadele Yeni Adana Gazetesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1995, s. 9.

¹⁰ Yüreğir, **a.g.m.**, 03.01.1953, s. 2 ; İslam, **a.g.e.**, s. 10.

olmak üzere işgal memurları ve Ermeniler, Adana Gazetesi'nin yayınlarından hoşnut değillerdi.

Fransız İstihbarat subaylarından Andrea Konti, bir gün Hayat Matbaası'na Ahmet Remzi Bey'in arkadaşını göndererek yayınlarında değişiklik olduğu takdirde para yardımı gönderebileceklerini belirtmiş ve görüşme talep etmişti. Bunun üzerine Ahmet Remzi Bey de “*Gazetenin kimsenin yardımına ihtiyacı olmadığını, yalnız kanunlar çerçevesinde hareket edilirse bundan daha büyük yardımın olmayacağını, gazetenin haklı neşriyatından vazgeçmeyeceğini ve Andrea Konti ile misafir sıfatıyla görüşmekten memnun kalacağını*” belirterek arkadaşını göndermişti¹¹.

Başka bir gün randevu olarak gelen Yüzbaşı Andrea Konti, gazete sahibi ve yazarlarıyla görüşmüştü. Gazeteyi dolaşıp, gazete hakkında bilgi alan ve Fransızca bir gazete çıkarmak niyetinin olduğunu belirten Andre Konti, yayın hayatında değişiklik olduğu takdirde yardım görebilecekleri teklifini yineleyerek matbaadan ayrılmıştı¹². Andrea Konti'nin matbaadan ayrılmasından sonra çok bir zaman geçmemişti ki, Adana valisi Nazım Bey imzasıyla matbaaya bir yazı gelmişti. Bu yazıda “*Adana Gazetesi'nin kanuna uygun olmayan neşriyatı görüldüğünden gazetenin tatil edildiği*”¹³ bildiriliyordu. Böylelikle Adana Gazetesi daha üçüncü sayısında kapatılarak yayın hayatına son verilmişti¹⁴.

Adana Gazetesi'nin kapatılmasından sonra Ahmet Remzi ve Avni Beyler yeniden gazete çıkarabilmek için, Vali Nazım Bey'e müracaat ederek gazete imtiyazı almaya çalışmışlardır. Nazım Bey, bu iki vatansever gence başlangıçta gazete imtiyazı için verme konusunda tereddüde düşmüşse de, bu geçlerin iyi niyetleri ve vatanperverlikleri karşısında gazete imtiyazını vermekten kendini alamamış ve “*Yeni Adana*” adlı gazetenin yayını için gerekli izni vermiştir¹⁵.

Avni Bey'in gazetesinin 8. sayısında yayınladığı “*Kanuna Hürmet*” başlıklı makalesinde, gazetelerin kapatılmasının kanuna aykırı olduğunu belirtmiş ve Adana Gazetesi'ni kapatanları da tenkit etmişti. Avni Bey,

¹¹ Yüreğir, **a.g.m.**, 03.01.1953, s. 2.

¹² Yüreğir, **a.g.m.**, 05.01.1953, s. 2.

¹³ Yüreğir, **a.g.m.**, 05.01.1953, s. 2.

¹⁴ Aytakin Gezici, “*İşgal Döneminde Adana Basını*”, **Kuvayi Milliye Dergisi**, S. 21, Adana, 1999, s. 45.

¹⁵ Yüreğir, **a.g.m.**, 05.01.1953, s. 2.

yazısında işgal kuvvetlerini kastederek “Eşeğin kuyruğu hala elimizdedir“ demiştir¹⁶.

Avni Bey’in makalesinin yayınlanmasından 24 saat sonra Hayat Matbaası, Fransız askerleri tarafından basılmış, Avni Bey ve matbaa sahibi Mücavirzade Mustafa Emin Bey tutuklanarak Fransız karargâhına götürülmüştür. Yapılan kısa bir tahkikattan sonra bu iki şahsında işgal bölgesinin dışına sürülmesine karar verilmiş ve karar hemen uygulanmıştır¹⁷. Böylece Yeni Adana Gazetesi’nin yaklaşık bir ay süren Adana’daki ilk yayım hayatı sona ermiştir.

Adana Jandarma Komutanlığı’nda görevli Haşim Bey işgalin haksız ve Adana halkının Ermeni insafına terkedilmiş bir vaziyette olduğunu görünce, Adana’dan çekilen Türk ordusunun bıraktığı silahları Adana halkına dağıtmaya karar vermişti. Haşim Bey, silahların dağıtılması işinde Ahmet Remzi Bey, İmamzade Mehmet Efendi ve Tüfek Ustası Eyüp Efendi ile temasa geçmiş ve Türk mahallerine silahlar bu şahıslar tarafından dağıtılmıştır¹⁸.

İşgalin ilerleyen döneminde Adana’da Ermeni zulmü iyice artmış, Türklerin bu zulme dayanma gücü kalmamıştı. Bu durumu hisseden işgal kuvvetleri olası bir Türk isyanına karşı 28 Nisan 1919 günü silahların işgal kuvvetine teslimatı ile ilgili Türkçe beyannameler hazırlayarak Türk mahallelerindeki duvarlara asmışlardı. Beyannamede: “*Silahların teslimi için 24 saatlik bir süre verilmiş, bu süre zarfında silahlarını teslim etmeyenlerin ise şiddetle cezalandırılacağı*“ asılan beyannamelerde belirtilmişti. Verilen sürenin bitiminden sonra evlerde silah arama işine başlanmıştı¹⁹.

Ahmet Remzi Bey, evine gizlediği silahları teslim etmemişti. 25 Nisan 1919 günü işgal kuvvetleri tarafından yapılan aramada, duvarların içerisine gizlenmiş olan silah, cephane ve teşkilat evrakları bulunmuş ve işgal kuvvetleri tarafından Ahmet Remzi Bey hakkında idam cezası verilmiştir. Bir müddet şehirde gizlenen Ahmet Remzi Bey, kadın çarşafına gizlenmek suretiyle işgal altındaki Adana’dan ayrılmıştır²⁰.

¹⁶ Yüreğir, **a.g.m.**, 05.01.1953, s. 2.

¹⁷ Seyit Ali Akgül, **Cumhuriyet’e Giden Yolda Adana**, Yeni Adana Gazetesi, Yayını, Adana, 1998, s. 21.

¹⁸ Yüreğir, **a.g.m.**, 05.01.1953, s. 2.

¹⁹ İdem, **a.g.e.**, s. 44, 45.

²⁰ **TBMM Arşivi**, Ahmet Remzi Yüreğir’e Ait Milletvekili Şahsi Dosyası No: 1481.

1.2.2. Milli Mücadele'ye Katılması ve Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanlığı

Ahmet Remzi Bey, Adana'dan sonra Yozgat, Boğazlıyan ve Kayseri'de "*Kilisli Yusuf*" takma adıyla yaşamıştır. Sivas Kongresinden sonra Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin şubesi olarak yurdun her tarafında Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri kurulmaya başlanmıştı ve Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Adana için de açılması şart olmuştu. Bu zorunluluğun ve sorumluluğun farkında olan Ahmet Remzi Bey, Adana'da Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kurabilmek için Sivas'taki Temsil Heyeti ile muhabereye girişmiştir. 1.11.1919 tarihinde, merkezi Kayseri veya Niğde olacak şekilde Adana Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin açılması hususunda Temsil Heyeti'nden izin istemiştir²¹. Temsil Heyeti'nden gelen 4.11.1919 tarihli telgrafta cemiyetin Kayseri'de kurulması için gerekli izin verilmiştir.

Ahmet Remzi Bey, Kayseri'de Somaoğlu Hanı'nda 9 numaralı odayı kiralayarak cemiyetin bina sorununu çözdükten sonra, cemiyetin resmen kurulması için 25.11.1919 tarihli bir dilekçe ile Kayseri Mutasarrıflığı'na müracaat etmiştir. Cemiyetin resmen kurulduğu hakkında 27.11.1919 tarihli bir telgraf ile Temsil Heyeti'ni bilgilendirmiştir²².

Ankara'ya nakli kararlaştırılan Temsil Heyeti, Sivas'tan hareketle 18 Aralık 1919 tarihinde Kayseri'ye gelmişti. Mustafa Kemal Paşa, Kayseri eski milletvekili İmamzade Ömer Bey'in evinde misafir edilmişti. Ahmet Remzi Bey, Adana Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Reisi sıfatında Mustafa Kemal Paşa ile Kilikya meseleleri üzerine uzunca görüşmüştür. O günlerde siyasi bir kelime olarak kullanılan "*Kilikya*" adının, Adana Müdafaa-i Hukuk tabirine eklenmesi ve cemiyetin adının "*Kilikya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti*" olarak düzenlenmesi Mustafa Kemal Paşa tarafından uygun görülmüştür²³.

Ahmet Remzi Bey, cemiyetin merkezini önce Niğde'ye, Karaisalı'nın işgalden kurtarılması üzerine Karaisalı'ya ve son olarak ta Pozantı'ya taşımıştır. Pozantı'da, Adana Cephesi'ne yardımcı olmak amacıyla Kilikya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ne bağlı olarak işe, levazım ve sağlık teşkilâtları kurulmuş ve levazım teşkilâtının başına Ahmet Remzi Bey getirilmiştir²⁴.

²¹ Yüreğir, **a.g.m.**, 21.01.1953, s. 2.

²² Yüreğir, **a.g.m.**, 23.01.1953, s. 2.

²³ Yüreğir, **a.g.m.**, 24.01.1953, s. 2.

²⁴ İdem, **a.g.e.**, s. 90.

Ahmet Remzi Bey, Pozantı'nın işgalden kurtarılmasından sonra, Mustafa Kemal Paşa'nın da katıldığı 5 Ağustos 1920 tarihli Pozantı Kongresi'nde alınan kararlar doğrultusunda oluşturulan Adana Vilayet Teşkilatı'nda Belediye Meclis Üyesi görevine seçilmiştir²⁵.

Ahmet Remzi Bey, Adana'da yaşanan gelişmelerden Ankara'nın haberdar edilmesi amacıyla kurulmuş olan "*Adana İstihbarat Müdürlüğü*" adlı haber alma teşkilâtının başına getirilmiş ve Adana İstihbarat Müdürü olarak Ankara'daki Matbuat ve İstihbarat Umum Müdürlüğü'ne önemli bilgilerin aktarılmasını sağlamıştır²⁶.

1.2.3. Yeni Adana Gazetesi'nin Yeniden Yayın Hayatına Başlaması

Karaisalı'nın Milli Kuvvetler tarafından ele geçirilmesi üzerine Kilikya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin merkezi Karaisalı'ya nakledilmişti. Anadolu'daki gerçek durumu cephedekilere ve işgal mıntıkasındaki Türklere doğru şekilde bildirme zorunluluğu ortaya çıkmıştı. İşgalcilerin yalan yanlış bilgilerle bölge halkına karşı uyguladığı propagandalar karşısında 8. Sayısında yayın hayatına son verilen Yeni Adana Gazetesi'nin yeniden çıkarılması kararını alan Ahmet Remzi Bey, gazetenin 9. sayısını 25 Temmuz 1920'de Karaisalı'nın Kelebek Tren İstasyonu'nda Yeni Adana ismiyle yayınlamıştır²⁷.

Şapograf tekniği ile neşredilen 9. ve 13. sayılar, baskı tekniği açısından olumlu sonuç vermemiştir. Bunun üzerine Zamir Bey, hurufat, kasa ve pedal temini için Konya'ya gönderilmiştir. Konya'da Miralay Fahrettin Bey'in yardımıyla Zeynel Abidin'in kardeşi Rıfat Hoca'dan gerekli malzemeleri alarak Pozantı'ya dönmelerinden sonra Yeni Adana Gazetesi yayın hayatına Pozantı'da devam etmiştir²⁸.

Yeni Adana Gazetesi, bir taraftan Anadolu ve İstanbul basını ile irtibatını sürdürerek yurttan yaşanan gelişmelerden Adana halkının haberdar olmasını sağlarken, diğer taraftan Çukurova'daki gelişmelerden tüm ülkenin haberdar

²⁵ Yusuf Ayhan, **Mustafa Kemal'in Pozantı Kongresi ve Adana'nın Kurtuluşu**, İpek Matbaası, Adana, 1963, s. 84.

²⁶ Kasım Ener, **Çukurova'nın Kurtuluş Savaşı'nda Adana Cephesi**, Türkiye Kuvayı Milliye Mücahit ve Gazileri Cemiyeti Yayınları, San Matbaası, Ankara, 1970, s. 271, 272.

²⁷ Yüreğir, **a.g.m.**, 03.04.1953, s. 2; Cihat Yıldırım, "*I. İnönü Muharebesi'nin Yerel Basındaki Yansımaları "Yeni Adana" Gazetesi Örneği*", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, S. 51, Ankara, 2013, s. 747.

²⁸ Damar Arıkoğlu, **Hatıralarım**, Tan Gazetesi ve Matbaası, İstanbul, 1961, s. 172, 173.

olmasını sağlamak amacıyla Ankara ve İstanbul basını ile ilişkisini sürdürmüştür²⁹.

Ahmet Remzi Yüreğir, Adana'nın kurtuluşundan sonra da tekrar Adana'ya dönmüş ve Yeni Adana Gazetesi'ni, Adana'da çıkarmaya devam etmiştir. Ayrıca Adana'da, Müdafaa-i Hukuk Üyeliği, Esnaf Grupları Başkanlığı, Belediye Meclisi Üyeliği, Tayyare Cemiyeti, Türk Maarif Cemiyeti Seyhan Kızılay Başkanlıklarını yapmıştır. 1926 yılında yedek subay olarak askere alınan Ahmet Remzi Bey, İkinci Dünya Savaşı yıllarında seferberlik ilan edilmesi üzerine 1941 yılında yedek subay olarak yeniden askere alınmıştır. Ahmet Remzi Bey, Yeni Adana Gazetesi imtiyaz sahibi ve başyazarlığını yürütürken 21 Temmuz 1946'da CHP Seyhan milletvekili seçilmiştir³⁰.

2. AHMET REMZİ YÜREĞİR'İN MİLLETVEKİLLİĞİ VE YASAMA FAALİYETLERİ

5 Ağustos 1946'da meclise katılan Ahmet Remzi Yüreğir, milletvekilliği sırasında özellikle Atatürk İlke ve İnkılâplarına bağlı bir milletvekili görüntüsü çizmiştir. Çok partili döneme geçilmesiyle birlikte hükümet tarafından bazı devrim kanunlarının yumuşatıldığı ve bundan taviz verildiği gerekçesiyle mensubu olduğu CHP Hükümeti'ne karşı son derece sert bir tavır takınmaktan çekinmemiştir. CHP iktidarının son yıllarında Ahmet Remzi Yüreğir grubunda adeta tek başına bir muhalefet kanadı idi. Muhalefet konusu ise 1946 seçimlerinden sonra parti yöneticilerinin, oy kaygısı ile laiklik konusunda ve Osmanlı hanedanına yaklaşımı konusunda tavizler vermeye niyetli oluşuydu. İrtica hortlamak üzere idi ve Ahmet Remzi Yüreğir Devrim Kanunlarının o günün koşullarında yeterince titizlik uygulanmadığından şikâyetçi idi. Dört yıllık milletvekilliği sırasında hep bu konuların takipçisi oldu. Particiliği partizanlıkla ayrı tutan bir görüşle, gerekirse kendi partisinin dahi eleştirebileceği kanısını taşıyarak hareket etmiştir³¹. Bununla birlikte seçim bölgesi olan Seyhan (Adana) Vilayeti ve Çukurova bölgesi ile gelişmeleri yakından takip etmiş ve ilgili bakanlıklara birçok önerge vermiştir.

²⁹ İslam, a.g.e., s. 36.

³⁰ Çufalı, a.g.e., s. 953; TBMM Arşivi, Ahmet Remzi Yüreğir'in Seçim Mazbatası.

³¹ "Kurucumuz Ahmet Remzi Yüreğir", <http://www.yeniadana.net/sayfa/sayfa-vizyonumuz-3.html>, 15.05.2015

2.1. Mecliste Almış Olduğu Görevler

Ahmet Remzi Yüreğir'in, TBMM çatısı altında almış olduğu idari görevlere baktığımızda; 1-4. yasama yıllarında Çalışma Komisyonu üyeliği ve 5. yasama yılında Bütçe Komisyonu üyeliği görevlerinde bulunmuştur³².

2.2. Meclis Faaliyetleri

2.2.1. Seçim Bölgesi İle İlgili Faaliyetleri

2.2.1.1. Seyhan Sulama Kanalları Yapımı ve Çukurova Bölgesi Baraj, Köprü ve Yollarının Onarılması ve Adana Zirai Donatım Kurumu Tarafından Kurulmakta Olan Tamir Atelyesi Hakkındaki Sorusuna Bayındırlık Bakanı Kasım Gülek ve Tarım Bakanı Tahsin Coşkan'ın Sözlü Cevapları ve Konu İle İlgili Kendisinin Sözleri

Ahmet Remzi Yüreğir, Bayındırlık Bakanı ve Tarım Bakanı tarafından cevaplanması isteğiyle bir soru takririni hazırlamıştır.

Soru takririnde Bayındırlık Bakanının, 10 yıldır yapımı devam eden ve hala bitirilememiş olan Seyhan sulama kanallarının ne durumda olduğu ve 1947 yılı bütçesinde bu kanallar için ne kadar ödenek ayrıldığı, Çukurova bölgesinde yaşanan sel baskınlarını önlemek için ne yapmayı planladığı, sulama işleri yüzünden vatandaşlar arasında çıkan kavgaları önlemek için yeni bir sulama yönetmeliği hazırlamayı düşünüp düşünmediği, Kozan, Kadirli, Feke, Saimbeyli ve Andırın ilçelerinin yetiştirdiği tüm mahsulü götürmek için Ceyhan nehrini hala eski metot sallarla aştıkları ve buraya yeni bir köprü'nün yapımını düşünüp düşünmediği, çok önemli bir karayolu güzergâhının kullandığı Adana'nın içinden geçen Taşköprü'nün yıkılmaya yüz tuttuğu ve bu köprü için ne yapmayı planladığı ve son olarak hem ekonomik hem de askeri beklentiler doğrultusunda yapımına başlanan fakat yıllardır tamamlanamayan Adana-Karataş yolu için ne düşünüldüğü hakkında toplam 6 soruyu cevaplama istemiştir.

Ahmet Remzi Yüreğir ayrıca, verdiği soru takririnde Tarım Bakanının da Seyhan sulama kanallarının tamamlanması, sel baskınlarının önlenmesi için Bayındırlık Bakanlığı ile ne kadar işbirliği yapıldığı ve Çukurova bölgesindeki zirai aletlerin tamiri ve bakımı için Zirai Donatım Kurumu tarafından Adana'da, yaklaşık 50 dönümlük bir arazi üzerine kurulan ve ciddi masraflar yapılan tamir atelyesinin niçin tamamlanmadığını cevaplama istemiştir³³.

³² TBMM Z.C., D.8, C. 1, s. 21; C. 2, s. 11; C. 7, s. 12; C. 13, s. 21; C. 21, s. 21.

³³ B.C.A. Fon No: 30.1.00 Yer No: 53.316.3; TBMM Z.C., D.8, C. 7, s. 82, 83.

Ahmet Remzi Yüreğir'in sual takririni cevaplamak amacıyla önce Kasım Gülek kürsüye gelmiş soruların her birisini ayrı ayrı cevaplandırmaya çalışmıştır. İlk sorudaki Seyhan sulama işleri ile ilgili, özellikle II. Dünya Savaşı'nın yaşanması sebebiyle, hem Seyhan'da hem de ülke genelinde devam eden 20 sulama projesinde duraklamalar yaşandığını, fakat eldeki imkânlar ölçüsünde savaş yıllarında bile projelerin devam ettirildiğini dile getirmiştir. Seyhan sulama işine bugüne kadar 10 milyon lira para harcandığı, projenin tamamlanması için 37 milyon liraya daha ihtiyaç duyulduğunu ifade etmiştir. Seyhan sulama tesisatında geline nokta da, büyük regülatörün bitirildiği, yakın zamanda belirli mıntikalarda sulamanın başlayabileceğini belirtmiştir.

1947 bütçesinde Seyhan sulama işlerine 260.000 lira para ayrıldığını dile getirmiştir.

Kasım Gülek, su politikasında sadece sulamayı hedeflemediklerini, öncelikli hedeflerinin sel baskınlarını önlemek olduğunu ve Adana için de en uygun projenin Seyhan nehri üzerine kurulacak bir baraj vasıtasıyla hem sel baskınlarını önlemeyi, hem de Çukurova'nın tarımsal sulama ihtiyacını gidermeyi hedeflediklerini ifade etmiştir. Ama bu projenin de oldukça yüksek maliyetli olduğunu, kısa zamanda hayata geçmesinin mümkün olmadığını belirtmiştir.

Kasım Gülek, sulama işleri yüzünden yaşanan kavgalar için de, hem mevcut suyun kullanımı, hem de tamamlanması durumunda sulama tesisatının kullanımının muhakkak yeni bir sulama yönetmeliği ile düzenleneceğini, bu konuda gelişmiş ülkelerdeki sulama yönetmeliklerinin incelendiğini ve ona göre yakın zamanda yeni bir yönetmeliğin meclise getirileceğini belirtmiştir.

Ceyhan nehri üzerine köprü kurulması konusunda da, kurulacak köprünün 120 metre uzunluğunda ve bir milyon liradan fazla bir masrafa neden olacağı için şimdilik yapılmasının planlanmadığını belirtmiş bunun yerine ulaşımın Kozan ve Kadirli'nin birleştiği Çukurköprü'den açılacak bir yol vasıtasıyla sağlanacağı, böylece yol güzergâhındaki köylülerin de bu yoldan istifade edebileceğini belirtmiştir.

Kasım Gülek, Taşköprü'nün hem tarihi önemi, hem de son derece önemli bir bağlantı yolu olması sebebiyle köprüde onarım çalışmaları için sondaj çalışmalarının başladığı, 1948 yılında ise onarım çalışmalarının başlayacağını beyan etmiştir.

Kasım Gülek son olarak Karataş yolunun yapımı için de; yolun düz ve taşsız olması sebebiyle uzak yerlerden taş getirildiği için ciddi bir masraf

gerektirdiği, önümüzdeki yıl yol yapım çalışmalarına başlanacağını belirterek Ahmet Remzi Yüreğir'in sual takririnin kendi bakanlığını ilgilendiren kısımlarını cevaplamıştır³⁴.

Ahmet Remzi Yüreğir'in sual takririni cevaplamak için kürsüye gelen Tarım Bakanı Tahsin Coşkan ise; sualin sulama kısmı ile ilgili, Bayındırlık Bakanlığı ile 4100 sayılı kanun gereğince ortak hareket ettikleri, Bayındırlık Bakanlığının projeyi tamamlaması halinde, tarımsal sulama projelerinin hazır olduğunu belirtmiştir. Tahsin Coşkan ayrıca, sulama yapılan tarı arazisinin çoraklaştığını, verimsizleştğini, bu yüzden de sulama yapılan yerlerde kimyevi gübre kullanımının şart olduğunu ve bunun için de çalışmalarının sürdüğünü beyan etmiştir.

Zirai Donatım Kurumunun inşaatı süren tarım atelyesi için de; Çukurova bölgesinin zirai aletin en yoğun bulunduğu bölgelerimizden bir tanesi olduğu, buraya zirai alet atelyesi açmanın çok önemli olduğunu düşünerek bu kararı aldıklarını belirtmiştir. Fakat Seyhan Belediyesi'nin kendilerine bağışladıkları arazinin çürük bir zemine sahip olması sebebiyle yaklaşık 800 bin lira sadece zemini sağlamlaştırmak için harcadıklarını ve bugüne kadar 3 milyon lira para sarf edildiğini bildirmiştir. Tarım atelyesinin tamamlanabilmesi için ise daha 6 milyon liraya ihtiyaçları olduğunu ve Zirai Donatım Kurumunun bütçesinin bu masrafı karşılamaya yetmediği için inşaatı durduklarını beyan eden Tahsin Coşkan, hükümetten inşaatın tamamlanması için gerekli bütçeyi istediklerini, bu projenin bitmesinden en çok kendisinin memnuniyet duyacağını belirterek sual takririni cevaplamıştır³⁵.

Bayındırlık ve tarım Bakanlarının cevaplarından sonra söz alan Ahmet Remzi Yüreğir; sual takririni cevapladıkları için bakanlara teşekkür etmekle birlikte açıklamalarını tersiz gördüğünü, “yapacağız, edeceğiz” tarzı karşılığı olmayan boş sözlerden başka bir şey duymadığını belirtmiştir.

Konuşmasında büyük ölçüde sulama işi üzerinde duran Ahmet Remzi Yüreğir, Çukurova bölgesinin sulama işinin 19. yüzyıldan bu yana büyük bir sorun olduğu ve her dönemde bunu başarabilmek için çalışılmasına rağmen, bunda en az emeğin cumhuriyet dönemine ait olduğunu ifade etmiştir. Özellikle pamuk tarımı adına sulama işinin çözülmesini bir memleket meselesi olarak gören Ahmet Remzi Yüreğir, Çukurova'nın sulanması halinde 18 milyon kilo pamuk yerine 45 milyon kilo pamuk üretileceğini, bunun da ülke ekonomisine

³⁴ TBMM Z.C., D.8, C. 7, s. 83-85.

³⁵ TBMM Z.C., D.8, C. 7, s. 85, 86.

yapacağı katkıyı göz önüne alarak hiç vakit kaybedilmeden sulama işinin tamamlanması gerektiğini belirtmiştir.

Ayrıca tarım atelyesinin yapımının gecikmesi ile ilgili, Tarım Bakanının verdiği izahatı yeterli görmediğini, temel çürükse bu işe hiç başlanmaması gerektiğini de belirterek konuşmasını tamamlamıştır³⁶.

2.2.2. Rejim Karşısı ve Devrim Kanunlarına Aykırı Olaylar Hakkındaki Faaliyetleri

2.2.2.1. İnkılâp ve Rejim Aleyhinde Yapılan Neşriyat Hakkındaki Sorusuna Adalet Bakanı Şinasi Devrin, Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak ve İçişleri Bakanı Münir Hüsrev Göle'nin Sözlü Cevapları ve Konu İle İlgili Kendisinin Sözleri

Ahmet Remzi Yüreğir, Adalet Bakanı, Dışişleri Bakanı ve İçişleri Bakanının sözlü olarak cevaplanması isteğiyle bir sual takririni vermiştir.

Sual takririnde, özellikle son 1 yıldır şeriatçı kesimin padişahçılık propagandasına giriştikleri, inkılap ve rejim aleyhine yayın yaptıklarının görüldüğü, tarikatçılık faaliyetlerinin arttığı ve bunlara karşı idarenin müsamahakâr bir davranış sergilediği hatta Osmanlı hanedan üyelerine kanunda yeri olmamasına rağmen vize verilip, yurtiçinde seyahat etmesine izin verildiği konularının açıklığa kavuşturulması istenmiştir³⁷.

Sual takririnin okutulmasından sonra, takririni niçin verdiği konusunda açıklama yapma gereği hisseden Ahmet Remzi Yüreğir söz almış ve sual takririni verdiği günden, gündeme alındığı güne kadar geçen süre içerisinde meydana gelen yeni gelişmelerden de bahsetmiştir. Rejim ve inkılaplara karşı yaşanan olayları sadece bir parti meselesi olarak görmeyip, iktidar-muhalefet hepsinin beraberce üzerine gitmesi gereken bir konu olarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Ahmet Remzi Yüreğir, ilk olarak 13 Mayıs 1947 tarihinde bu konunun CHP grup toplantısında gündeme alındığı, fakat aradan geçen süre içerisinde irticai faaliyetlerin azalması şöyle dursun, daha da arttığını, bugün 14 tane gazete ve dergiden rejim ve inkılaplar aleyhine bir yayın faaliyeti sürdürüldüğünü dile getirmiştir. Özellikle, dini bilgisi yetersiz cahil halktan istifade ederek kendilerini her geçen gün güçlendiren tarikatçıların faaliyetlerinin küçümsenemeyecek boyutlara ulaştığını dile getiren Ahmet

³⁶ TBMM Z.C., D.8, C. 7, s. 86-88.

³⁷ B.C.A. Fon No: 30.1.00 Yer No: 53.318.1; TBMM Z.C., D.8, C. 7, s. 205, 206.

Remzi Yüreğir, bu faaliyetlere karşı Türk milletinin tepkisini ortaya koyduğu için Milli Talebe Birliği'ne de teşekkür etmeyi bir borç bildiğini ifade etmiştir.

Ardından, M. Şerif Fırat tarafından gönderilerek 6 Kasım 1947 tarihinde Tanin Gazetesi'nde yayınlanan "İrtica Yılanı Uyanıyor" başlıklı Varto Mektubu³⁸ olarak bilinen ve büyük yankı uyandıran doğu illerindeki irticai faaliyetler ile ilgili bir yazı üzerinde durmuş ve sadece irticai faaliyetlerin doğu illerinde değil ülkenin tüm bölgelerinde aynı şekilde arttığını iddia etmiştir. Bunun yanında irticai faaliyette bulunan bazı şahıslar ile ilgili kullanılan, "muvazenesi, şuuru bozuk" gibi tanımlamalar ile olayın gayriciddi bir tutum ile alınmasına zemin hazırlanmaya çalışılırken, bunun çok da doğru olmadığı, son derece bilinçli bir şekilde rejim ve inkılaplar aleyhine propaganda yapıldığını göstermek amacıyla "Doğu" ve "Doğruyol" dergilerinden örnekler ortaya koymaya çalışmıştır.

Ahmet Remzi Yüreğir son olarak Osmanlı Hanedanı hakkında 431 sayılı kanunla yurtdışına çıkarılması ve ülkeye sokulması yasaklanmışken, son günlerde hanedana ait bazı şahısların ülkeye girmesine müsaade edildiği, bunlara hükümet temsilcilerinin de katıldığı karşılımlar yapıldığı ve kendilerine iade-i itibar edilerek devrim kanunlarının hiçe sayıldığı tespitlerinde bulunarak, bu yaşanan olaylar nasıl müsaade edildiği konusunda ilgili bakanlıklardan açıklama beklediğini belirterek konuşmasını tamamlamıştır³⁹.

Ahmet Remzi Yüreğir'in sual tavrını cevaplamak için söz alan Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak, hanedan üyelerine verilen müsaadenin şu an vatandaşı oldukları ülkelerden aldıkları pasaport nedeniyle edindikleri haktan kaynaklandığını ifade etmiştir. Kalıcı ikamet için değil, sadece transit geçişlerde 15 gün kalmasına müsaade imkanı tanıyan transit vize sebebiyle hanedanın ülkeye girmesine izin verildiğini dile getirerek sual tavrını cevaplamıştır⁴⁰.

Sual tavrının kendisi ile ilgili kısmını cevaplamak için söz alan Adalet Bakanı Şinasi Devrin ise; dile getirilen suçların Türk Ceza Kanunu'nun 163. maddesi ve Matbuat Kanunu'nun 40. ve 677 Numaralı Kanunun birinci

³⁸ 6 Kasım 1947 tarihinde Tanin Gazetesi'nde yayınlanan bu mektup, günün koşullarında oldukça ses getirmiş ve özellikle "kürtçü ve tarikatçı" adları altında itham edilenlerden büyük tepki toplamıştır. M. Şerif Fırat bu mektupla da ilgili olduğu düşünülerek 1 Temmuz 1949 tarihinde Kasım'da amcası Halil Ağa tarafından öldürülmüştür. Konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Fırat, **Siyasi bir Cinayetin Anatomisi: Mehmet Şerif Fırat Olayı ve Kürt Sorunu**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2010.

³⁹ **TBMM Z.C.**, D.8, C. 7, s. 206-210.

⁴⁰ **TBMM Z.C.**, D.8, C. 7, s. 210.

maddelerine göre haklarında işlem yapıldığını, 1947 yılında 93 davanın görüldüğü, bunlardan 89'unun 677 Sayılı Kanunun 1. maddesi, 4'ünün de Türk Ceza Kanunu'nun 163. maddesi kapsamına girdiğini belirtmiştir. Bu davalardan 17'si mahkûmiyet, 15'i beraat ile sonuçlandı ve 57'si ile ilgili mahkemenin devam ettiğini belirterek sual taktirini cevaplamıştır⁴¹.

Son olarak söz alan İçişleri Bakanı Hüsrev Göle de, Ahmet Remzi Yüreğir'in sual taktirini üç esas üzerinde incelemiş, ilk olarak kötü niyetli şeriatçıların dini alet etmek suretiyle yaptıkları tahrik ve tezahürata karşı her zaman uyanık bulduklarını, buna karşılık daha henüz tam anlamıyla yerleşmemiş olan demokratik sistemin ilk dönemlerinde ifade hürriyeti içerisinde yaşanacak bu olaylara karşı temkinli olmak gerektiğini belirtmiştir.

Hanedan mensuplarının ülkeye girmesine izin verilmesi ile ilgili Dışişleri Bakanı'nın cevabını yeterli bulduğunu belirten Hüsrev Göle son olarak, M. Reşit Fırat tarafından yazılan "Varto Mektubu" ile ilgili olarak da bu mektubu bireysel bir değerlendirme olarak görmek gerektiğini, Menemen Olaylarını bizzat yaşamış bir nesil olarak her türlü tehdit ve tehlikeye karşı rejimi savunacak kanunlara ve bunu uygulayacak bir güce sahip olduklarını belirterek sual taktirini cevaplamıştır⁴².

Bakanların sual taktirini cevaplamalarından sonra söz alan Ahmet Remzi Yüreğir, Dışişleri Bakanı'nın hanedanın ülkeye sokulmasının pasaport kanununun transit vize maddesi çerçevesinde gerçekleştiğini söylemesine rağmen Pasaport Kanunu'nun ilgili maddesinin 7. Fıkrasının⁴³ bizzat Osmanlı Hanedanının ülkeye girmesine engel olmak için hazırlanmasına rağmen ilgili maddenin bu uygulama ile ihlal edildiğini belirtmiştir. Yine aynı konu ile ilgili Dışişleri Bakanı'nın, Osmanlı Hanedan mensuplarının yurtdışında evlendikleri prensler sebebiyle onlara diplomatik nezaket çerçevesinde müsaade edildiğini belirtmesinin de, kanunlarımıza, işlerimize müdahaleye neden olacak hiçbir olayın diplomatik nezaket kavramı ile değerlendirilmesinin mümkün olmadığını belirtmiştir. Pasaport Kanunu'nun 7. maddesinin değiştirilmek istenmesi için yapılan çalışmaların nedeninin de 431 Sayılı Kanunun 2. maddesini hükümsüz hale getirerek Osmanlı Hanedanının ülkeye girmesine zemin hazırlandığını, mademki Osmanlı Hanedanına verilen ülkeye giriş izninde hukuksal bir sıkıntı

⁴¹ TBMM Z.C., D.8, C. 7, s. 210, 211.

⁴² TBMM Z.C., D.8, C. 7, s. 211, 212.

⁴³ Herhangi bir suretle Türk vatandaşlığını kaybetmiş olanlar usulüne uygun olarak pasaport ibraz etseler bile Türkiye'ye giremez.

yoktu o zaman bu maddenin değiştirilmesine niçin ihtiyaç duyulduğunu sorarak Dışişleri Bakanı'na son derece ağır eleştirilerde bulunmuştur⁴⁴.

Ahmet Remzi Yüreğir, Adalet Bakanı'na da, 13 Mayıs tarihli grup toplantısında irticai suç dosyasının 58 iken bugün 89 dosyaya çıkmış olmasını, ortada inkar edilemez bir vaka olduğunun göstergesi kabul etmemiz gerektiği olarak görmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte, Matbuat Kanunu'nun iyi uygulanamadığı basılan gazetelerin okurun eline ulaştıktan sonra gazete ile ilgili işlem yapıldığını, bunun da hiçbir işe yaramadığını belirterek kanunlardaki eksikliklerin giderilmesini istemiştir⁴⁵.

Ahmet Remzi Yüreğir'den sonra tekrar söz alan Adalet Bakanı Şinasi Devrin, basında sansür uygulamasının bulunmadığı, Ahmet Remzi Yüreğir'in dile getirdiği uygulamanın ise basına sansür uygulamak olduğunu ve bunun kabul edilmesinin mümkün olmadığını belirtmiştir⁴⁶.

2.2.2.2. 10.06.1949 Tarih ve 5438 Numaralı Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Kapatılmasına ve Türbedarlıklar İle Birtakım Unvanların Men'i ve İlgasına Dair Olan 677 Sayılı Kanunun Birinci Maddesine Bir Fıkra Eklenmesi Hakkında Kanun Münasebetiyle Sözleri

Tekke ve Zaviyelerin kapatılması hakkındaki kanuna ek kanunla baş mevkiindeki şahısların sürgüne gönderilmesi hakkındaki kanun teklifi⁴⁷ görüşülürken söz alan Ahmet Remzi Yüreğir, son günlerde artan irticai faaliyetlere karşı hükümetin bu teklifte bulunmasından memnuniyet duyduğunu belirtmiştir.

Kısaca Türkiye'deki tarikatların çalışmalarından ve kendilerine nasıl mürit temin ettiklerinden bahseden Ahmet Remzi Yüreğir, kanunu olumlu görmekle birlikte iki noktadan değişikliğe ihtiyacı olduğunu ifade etmiştir. Bunlardan birincisi, yürürlükteki kanunda tarikatlar, şeyhlik, dervişlik, müritlik, dedelik, seyitlik, çelebilik sıfatları geçiyor olmasına rağmen, kanun teklifinde şeyhlik, babalık, halifelik dışındaki sıfatlara yer verilmemesinin hâkimlerde

⁴⁴ TBMM Z.C., D.8, C. 7, s. 212, 213.

⁴⁵ TBMM Z.C., D.8, C. 7, s. 213.

⁴⁶ TBMM Z.C., D.8, C. 7, s. 213, 214.

⁴⁷ Madde 1. 30 . XI. 1341 tarih ve 677 sayılı Kanunun birinci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Şeyhlik, Babalık ve Halifelik gibi mensupları arasında başı mevkiinde bulunanlara yukardaki fıkra uyarınca tertiplenecek cezadan başka bir yıldan aşağı olmamak üzere sürgün cezası da hükmolunur.

tereddüt yaratacağını belirtmiştir. İkinci konu olarak ta, sürgün için 60 kilometrelik mesafenin az olduğu, bu gibi dini liderlerin halk üzerindeki etkisinin daha geniş alanlara sahip olduğu için en az iki vilayet öteye sürgün edilmesi gerektiğini savunmuştur⁴⁸.

2.2.2.3. Hilâfetin İlgasına ve Hanedanı Osmaninin Türkiye Cumhuriyeti Memaliki Haricine Çıkarılmasına Dair Olan 431 Sayılı Kanuna Ek Kanun Teklifi⁴⁹

Ahmet Remzi Yüreğir, Osmanlı Hanedanı'nın ne şart altında olurlarsa olsunlar ülke sınırlarına sokulmamları konusunda bir teklifte bulunmuştur⁵⁰.

Teklifinin gerekçesini ise; 3 Mart 1924 Tarih ve 431 Sayılı kanunla halifelüğün kaldırılması ve Osmanlı hanedanının yurt dışına çıkarılması kanunu kabul edilmiş ve 23 yıl boyunca da taviz verilmeden uygulanmıştır. Devrim süreci yaşamış olan Fransa gibi devletlerde bile üzerinden 150 yıllık bir zaman geçmesine rağmen hala krallık mensuplarının ülkeye girilmesine izin verilmeyip, krallık rejiminin propagandasının yapılmasına asla izin verilmezken, 23 yıllık cumhuriyet rejimimiz adına tehlikenin geçtiğinden bahsetmek için henüz çok erken olduğunu iddia etmiştir.

Son günlerde Osmanlı hanedanına mensup, yurtdışında yabancı prenslerle evli bayanların eşlerine, diplomatik nezaket çerçevesinde izin verilmesi ve Bayan Dürrüşehvar'ın ardından da bayan Neslişah'ın ülkeye girmesine izin verilmesi ülkede büyük tepkiler yaratmıştır. Hala Osmanlı rejiminden ve uygulamalarından kendisini kurtaramamış pek çok kişi tarafından Neslişah Hanım'ın gelişine özel bir anlam yüklenmesi, haklarındaki bazı yayınlarda sultan vb. kavramların kullanılması, karşılama töreninde Osmanlı hükümdarlık alametlerine göre hareket edilmesi, Ahmet Remzi Yüreğir'in vermiş olduğu teklifin gerekçelerini oluşturmuştur.

⁴⁸ TBMM Z.C., D.8, C. 20, s. 707-709.

⁴⁹ TBMM Z.C., D.8, C. 18, S. Sayısı: 157

⁵⁰ **Madde 1.** Eski Osmanlı Hanedanına mensup olup da 3.III.1340 tarih ve 431 sayılı Kanun gereğince Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışarısına çıkarılmış olan ve yine bu kanunun ikinci maddesi ile bu hanedana intisap ve sıhriyetleri tasrih ve tesbit edilmiş bulunan bilcümle kadın ve erkek eski Osmanlı Hanedanı mensuplarından her hangi birisi yabancı devlet uyruğu sıfatını da kazanmış ve taşımış olsalar bile ne yalnız başlarına ve ne de yabancı bir devlet hanedan erkân ve uyruğu ile beraber olarak ve yine bunlardan yabancı devlet hanedan ve uyruğu ile evlenmiş bulunan kadınlar da keza ne tek başlarına ve ne de kocaları veya onun ailesi mensupları ile birlikte olarak, kara, deniz, hava yolları vasıtasıyla – velev transit suretiyle de olsa - hiçbir sebep ve suretle Türkiye Cumhuriyeti topraklarına giremez ve ikamet edemezler.

2.2.2.4. Hilâfetin İlgasına ve Hanedanı Osmaninin Türkiye Memaliki Dışına Çıkarılmasına Dair Olan 431 Sayılı Kanunun 8nci Maddesinin Yorumlanması Hakkındaki Başbakanlık Tezkeresinin Kabulüne ve Gündeme Alınmasına Dair Önergesi Ve Konu İle İlgili Kendisinin Sözleri

Ahmet Remzi Yüreğir, Halifeliğin Kaldırılması ve Osmanlı Hanedanının Yurtdışına Çıkarılması Dair 3 Mart 1924 Tarih 431 Sayılı Kanunun, 8. maddesinin tefsirini isteyen ve 13.12.1946 tarihinden 1949 yılına kadar Anayasa Komisyonu'nda bekletilen Başbakanlık tezkeresinin kabul edildiğine ve gündeme alınmasına ve bu tefsirin bir sonuca bağlanması için bir önerge vermiştir⁵¹.

Önergesinden sonra söz alan Ahmet Remzi Yüreğir, 1946'dan beri Anayasa Komisyonunda bekleyen 431. maddenin 8. fıkrasının yorumlanmasının geciktirilmesinin içinde mali konuların da yer aldığı birçok sıkıntıya ve yorum farklılığına neden olduğunu kısa süre önce gerçekleştirilen Pasaport Kanununa Ek Kanun görüşmeleri sırasında bu durumun açıkça yaşandığı, bu yüzden de bir an önce bu konunun meclis genel kurulunda görüşülmesi gerektiğini belirterek önergesinin gerekçesini açıklamıştır⁵².

Tokat Milletvekili Nazım Poroy, Eskişehir Milletvekili Ahmet Oğuz, Konya Milletvekili Hulki Karagülle ve Adalet Bakanı Şinasi Devrin'in de konu ile ilgili görüşlerini bildirmeleri ve önergeyi destekleyen konuşmalarından sonra oylama yapılmış ve önerge kabul edilerek bir gün sonra konunun meclis genel kurulda ele alınması kararlaştırılmıştır⁵³.

Bir gün sonra, Hilâfetin ilgasına ve Hanedanı Osmaninin Türkiye memaliki dışına çıkarılmasına dair olan 431 sayılı Kanunun 8nci maddesinin yorumlanması hakkındaki Başbakanlık tezkeresinin kabul edildiğine ve gündeme alınmasına dair önergesi ile Hilâfetin ilgasına ve Hanedanı Osmaninin Türkiye Cumhuriyeti memaliki dışına çıkarılmasına dair olan 431 sayılı Kanunun 8nci maddesinin yorumlanması hakkında Başbakanlık tezkeresi⁵⁴ gündeme getirilmiş ve yapılan tartışmalar neticesinde 431 Sayılı Kanunun 8. Maddesinin yorumu⁵⁵ kabul edilmiştir⁵⁶.

⁵¹ TBMM Z.C., D.8, C. 18, s. 600.

⁵² TBMM Z.C., D.8, C. 18, s. 600, 601.

⁵³ TBMM Z.C., D.8, C. 18, s. 601.

⁵⁴ TBMM Z.C., D.8, C.19, 185 S. Sayılı Başbakanlık Tezkeresi.

⁵⁵ Hilâfetin ilgasına ve Osmanlı Hanedanının Türkiye memaliki haricine çıkarılmasına dair olan 431 sayılı Kanunun 8 nci maddesinin yorumu: 431 sayılı Kanunun meriyete girdiği tarihte

2.2.2.5. 24.03.1950 Tarih ve 5654 Numaralı Pasaport Kanununa Bir Madde Eklenmesine Dair Olan Kanun İle İlgili Sözleri ve Teklifi

Pasaport Kanununa bir madde eklenmesine dair olan kanun⁵⁷ görüşmelerinde söz alan Ahmet Remzi Yüreğir; turizm faaliyetlerine katkı sağlamak için hazırlandığı iddia edilen bu kanunla, 25 Nisan 1949 Tarih ve 5370 Numaralı Pasaport Kanununa Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkındaki Kanun⁵⁸ ile Osmanlı hanedanından olan bayanlara üç ay süre ile Türkiye'de kalma izni verildiğini göz önüne alarak değerlendirmek gerektiğini belirtmiştir. Kanunun, Osmanlı hanedanını kapsayıp kapsamadığını soran Ahmet Remzi Yüreğir, İçişleri Bakanı Emin Erişirgil'den, yasaklı bulunmayanların kanunla girmesi mümkündür cevabını alınca, Ek maddenin sonuna (431 sayılı Kanun hükümleri saklıdır) fıkrasının ilâve edilmesi için bir teklifte bulunmuştur⁵⁹.

Ahmet Remzi Yüreğir'in teklifi, yapılan oylama neticesinde kabul edilmiştir⁶⁰.

hayatta bulunsun, bulunmasın Osmanlı İmparatorluğunda padişahlık etmiş herhangi bir kimse namına Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde tapuda mukayyet gayrimenkul mallar bu kanunun 8nci maddesi mucibince, kanunun yürürlüğe girmesi ile millete intikal etmiştir. Binaenaleyh 431 sayılı Kanunun neşrinden sonra bu gayrimenkullerin padişahların mirasçılarına intikali yapılamaz ve bu mallar üzerinde verese tarafından hiçbir hak iddia edilemez.

⁵⁶ TBMM Z.C., D.8, C. 19, s. 33.

⁵⁷ Madde 1. 3519 sayılı Pasaport Kanununa aşağıda yazılı madde eklenmiştir.

Ek Madde. Her ne suretle olursa olsun vatandaşlık sıfatı sakıt olmuş bulunup da turist olarak gelmek isteyenlerden mahzur görülmiyenlerin turist sıfatı ile yılda en çok dört ay kalabilmek üzere Türkiye'ye gelmelerine müsaade edilebilir.

⁵⁸ Madde 1. 3519 Sayılı Pasaport Kanununa aşağıda yazılı maddeler eklenmiştir :

Ek Madde 1. Doğum itibariyle munderis Osmanlı Hanedanından olmayıp bu Hanedan azasından biri ile evlenmiş ve ölüm veya boşanma sebebiyle dul kalmış olan ve çocuğu bulunmayan erkek ve kadınların Türkiye'ye gelmelerine Bakanlar Kurulu kararıyla müsaade olunabilir. Şu kadar ki Osmanlı İmparatorluğunda padişahlık etmiş kimselerden hilâfetin ilgası tarihinde hayatta olsun olmasın, vârislerine intikali yapılmamış her hangi birinin nam ve uhdesinde o tarihte mukayyet bulunan gayrimenkul mallarla 1 Eylül 1324 ve 21 Nisan 1325 tarihli iradelerin mevzuu bulunan gayrimenkul mallar 431 sayılı kanunun 8nci ve 10ncu maddeleri mucibince millete intikal etmiş bulunduğundan bu kanuna müsteniden yurda avdet edenler dahi bu mallar üzerinde irs veya herhangi bir sebebe dayanarak hak iddia edemezler.

Ek Madde 2. Doğum itibariyle munderis Osmanlı Hanedanı âzasından bulunan kadınlardan yabancı Devlet Başkanlarından veya yabancı Devlet Hanedan âzasından veyahut elçi veya elçilik vazifesiyle görevlendirilmiş olanlardan biriyle evli olanların transit suretiyle Türkiye'den geçmelerine ve üç aya kadar Türkiye'de ikametlerine Bakanlar Kurulu kararıyla izin verilebilir.

⁵⁹ TBMM Z.C., D.8, C. 25, s. 985, 986.

⁶⁰ TBMM Z.C., D.8, C. 25, s. 986.

2.2.3. Ahmet Remzi Yüreğir'in 8. Yasama Dönemi Meclis Faaliyetlerinin Listesi

1. Türkiye ile Suriye arasında askıda kalmış meseleler bulunup bulunmadığına ve Suriye'deki Türklere Karşı işlenmekte olan suçlar için Hükümetin bir teşebbüse geçip geçmediğine dair Dışişleri Bakanlığı'ndan sözlü sorusu⁶¹.

2. Seyhan Sulama Kanalları yapımı ile Çukurova'daki sel tahribatı ve sulama işleri hakkında Bayındırlık ve Tarım Bakanlıklarından sözlü sorusu ve önergesinin sonradan tahrik etmek üzere, görüşülmesinin geri bırakılması hakkındaki sözleri⁶².

3. Seyhan sulama kanalları yapımı ve Çukurova bölgesi baraj, köprü ve yollarının onarılması ve Adana Zirai Donatım Kurumu tarafından kurulmakta olan tamir atelyesi hakkındaki sorusuna Bayındırlık Bakanı Kasım Gülek ve Tarım Bakanı Tahsin Coşkan'ın sözlü cevapları ve konu ile ilgili kendisinin sözleri⁶³.

4. İnkılâp ve rejim aleyhinde yapılan neşriyat hakkındaki sorusuna Adalet Bakanı Şinasi Devrin, Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak ve İçişleri Bakanı Münir Hüsrev Göle'nin sözlü cevapları ve konu ile ilgili kendisinin sözleri⁶⁴.

5. Kâğıt fiyatları hakkında Ekonomi Bakanlığından sorusu, Ekonomi Bakanı Cavit Ekin'in sözlü cevabı ve konu ile ilgili kendisinin sözleri⁶⁵.

6. Şeker ve sigara gibi maddelere zam yapıp yapılmayacağına ve şeker istihşalâtı ile istihlâkinin kaç ton olduğuna ve Çukurova'da kurulması kararlaştırılan şeker fabrikalarına dair sorusuna Ekonomi Bakanı Cavit Ekin, Maliye Bakanı ve Gümrük ve Tekel Bakan Vekili Şevket Adalan'ın sözlü cevapları ve konu ile ilgili kendisinin sözleri⁶⁶.

7. 1917 yılı pamuk ve yağlı tohum mahsullerinden müstahsil elinde ne miktar bulunduğuna, 1948 yılı hububat, pamuk ve yağlı tohum fiyatlarının hangi tarihte yayınlanacağına ve pamuk satış kooperatiflerine dair sorusuna Ticaret Bakanı Mahmut Nedim Gündüzalp'ın sözlü cevabı ve konu ile ilgili kendisinin sözleri⁶⁷.

⁶¹ TBMM Z.C., D.8, C. 4, s. 189, 295, 353.

⁶² TBMM Z.C., D.8, C. 6, s. 552.

⁶³ TBMM Z.C., D.8, C. 7, s. 82-88.

⁶⁴ TBMM Z.C., D.8, C. 7, s. 205-214.

⁶⁵ TBMM Z.C., D.8, C. 9, s. 99-101.

⁶⁶ TBMM Z.C., D.8, C. 11, s. 332-340.

⁶⁷ TBMM Z.C., D.8, C. 11, s. 351-361.

8. Çanakkale Milletvekili rahmetli Atf Kamçıl'ın eşine vatani hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkındaki kanun teklifinin geri verilmesine dair önergesi⁶⁸.

9. Kitapçılığımızın gelişme ve artımını sağlayacak tedbirlere dair sorusuna Başbakan Hasan Saka'nın sözlü cevabı ve konu ile ilgili kendisinin sözleri⁶⁹.

10. Askerî ve Mülki Tekaüt Kanununun 25nci maddesiyle Milli Korunma Kanunu ve Haksız Olarak Mal İktisap Edenler Hakkındaki Kanunun tatbikına ve resmî otomobil ve kamyonetlere dair savusuna Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Faik Ahmet Barutçu'nun sözlü cevabı ve konu ile ilgili kendisinin sözleri⁷⁰.

11. Nizip Muharebesini tasvir eden abide hakkındaki sorusuna Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak'ın sözlü cevabı ve konu ile ilgili kendisinin sözleri⁷¹.

12. 431 sayılı Kanunla Hazineye intikal eden emvalin durumu hakkındaki sorusuna Maliye Bakanı İsmail Rüştü Aksal'ın sözlü cevabı ve konu ile ilgili kendisinin sözleri⁷².

13. Hilâfetin İlgasına ve Hanedanı Osmaninin Türkiye Cumhuriyeti memaliki haricine çıkarılmasına dair olan 431 sayılı Kanuna ek kanun teklifi⁷³.

14. Hilâfetin İlgasına ve Hanedanı Osmaninin Türkiye Memaliki Dışına Çıkarılmasına Dair Olan 431 Sayılı Kanunun 8nci maddesinin yorumlanması hakkındaki Başbakanlık tezkeresinin kabullendiğine ve gündeme alınmasına dair önergesi konu ile ilgili kendisinin sözleri⁷⁴.

15. 24.05.1949 Tarih ve 5392 Numaralı Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü kanunu münasebetiyle sözleri⁷⁵.

16. Hilâfetin ilgasına ve Hanedanı Osmaninin Türkiye memaliki dışına çıkarılmasına dair olan 431 sayılı Kanunun 8nci maddesinin yorumlanması hakkındaki Başbakanlık tezkeresini kabullendiğine ve gündeme alınması

⁶⁸ TBMM Z.C., D.8, C. 12, s. 284, 285.

⁶⁹ TBMM Z.C., D.8, C. 12, s. 584-588.

⁷⁰ TBMM Z.C., D.8, C. 13, s. 30-36.

⁷¹ TBMM Z.C., D.8, C. 14, s. 328, 329.

⁷² TBMM Z.C., D.8, C. 18, s. 443-457.

⁷³ TBMM Z.C., D.8, C. 18, S. Sayısı: 157.

⁷⁴ TBMM Z.C., D.8, C. 18, s. 600, 601; C. 19, s. 33; C. 19, 185 S. Sayılı Başbakanlık Tezkeresi.

⁷⁵ TBMM Z.C., D.8, C. 19, s. 614-619.

hususundaki Önergesi ile 431 sayılı Kanunun 8nci maddesinin yorumlanmasına mütedair Başbakanlık tezkeresi münasebetiyle sözleri⁷⁶.

17. Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ile ilgili sözleri⁷⁷.

18. Muhasebe Umumiye Kanununun 5 ve 34üncü maddelerinin değiştirilmesine ve bazı gelir kaynaklarında değişiklik yapılmasına dair olan kanun münasebetiyle sözleri⁷⁸.

19. Ankara Üniversitesi Kuruluş Kadroları Hakkındaki 5239 Sayılı Kanuna Ek Kanun münasebetiyle sözleri⁷⁹.

20. Muhtelif kanunlarda geçen (şehit) tâbirinin yorumlanmasına dair tezkerenin gündeme alınması hakkında demeci⁸⁰.

21. Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ile ilgili sözleri⁸¹.

22. Devlet Örnek ve Üretim Çiftlikleri Kanunu münasebetiyle sözleri⁸².

23. 10.06.1949 Tarih ve 5438 Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Kapatılmasına ve Türbedarlıklar İle Birtakım Unvanların Men'i ve İlgasına Dair Olan 677 Sayılı Kanunun Birinci Maddesine Bir Fıkra Eklenmesi Hakkında Kanun münasebetiyle sözleri⁸³.

24. İsviçre'de ölen Abbas Hilmi Paşanın, dış memleketlerdeki hukuki durumu ile intikal eden emvalinden alınacak veraset vergisi hakkındaki sorusuna Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak, Maliye Bakanı İsmail Rüştü Aksal ve İçişleri Bakanı Emin Erişirgil'in sözlü cevapları ve konu ile ilgili kendisinin sözleri⁸⁴.

25. Hastalık ve Analık Sigortası Kanunu münasebetiyle sözleri⁸⁵.

26. 4598, 4620 ve 4621 sayılı kanunlara ek kanun münasebetiyle sözleri⁸⁶.

27. Bursa Milletvekili Muhittin Baha Pars'ın, Uludağ'da inşaata müsaade edilmesi hakkındaki kanun teklifine dair sözleri⁸⁷.

⁷⁶ TBMM Z.C., D.8, C. 19, s. 664, 665.

⁷⁷ TBMM Z.C., D.8, C. 19, s. 680,681.

⁷⁸ TBMM Z.C., D.8, C. 20, s. 118-121.

⁷⁹ TBMM Z.C., D.8, C. 20, s. 208,281.

⁸⁰ TBMM Z.C., D.8, C. 20, s. 351,352.

⁸¹ TBMM Z.C., D.8, C. 20, s. 439.

⁸² TBMM Z.C., D.8, C. 20, s. 493-503.

⁸³ TBMM Z.C., D.8, C. 20, s. 707-709.

⁸⁴ TBMM Z.C., D.8, C. 22, s. 337-342.

⁸⁵ TBMM Z.C., D.8, C. 22, s. 445, 446.

⁸⁶ TBMM Z.C., D.8, C. 22, s. 643.

⁸⁷ TBMM Z.C., D.8, C. 23, s. 204, 205.

28. Bozuk çıkan ekmeklerle hayat pahalılığı ve yabancı memleketlerden ithal edilen un ve Ziraat Bankasınca çiftçiye ve Emlâk Kredi Bankasınca inşaat sahiplerine gereken kredinin yapılmaması ve bankalardaki halk mevduatı ile ihraç mallarımızın satış durumu hakkındaki sorusuna Ekonomi ve Ticaret Bakanı Vedat Dicleli'nin sözlü cevapları (6/456) ve konu ile ilgili kendisinin sözleri⁸⁸.

29. 27.03.1950 Tarih ve 5618 Numaralı Çiftçiyi Topraklandırma Hakkındaki 4753 Sayılı Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Bazı Maddeler ve Geçici Maddeler Eklenmesine Dair Olan Kanun ile ilgili sözleri⁸⁹.

30. 16.03.1950 Tarih ve 5602 Numaralı Tapulama Kanunu ile ilgili ve sözleri⁹⁰.

31. Gümrük tarifesi kanununu değiştiren 2255 sayılı kanuna bağlı cetvelde değişiklik yapılması hakkındaki kanun münasebetiyle sözleri⁹¹.

32. Abant Gölü çevresinin Bolu Özel İdaresi'ne temlikine dair olan kanun münasebetiyle sözleri⁹².

33. Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü memur ve hizmetlilerinin ücretlerine dair olan 2847, 3173, 4620 ve 5000 sayılı kanunlarda değişiklik yapılması ve 2847 sayılı kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkındaki kanun münasebetiyle sözleri⁹³.

34. Uludağ'ın mahdut ve muayyen yerlerinde inşaata müsaade edilmesi hakkındaki teklifin gündeme alınmasına dair olan önerge münasebetiyle sözleri⁹⁴.

35. Gümrük Tarifesi Kanununa bağlı giriş genel tarifesi cetvelinde değişiklik yapılması hakkındaki kanun münasebetiyle sözleri⁹⁵.

36. Turizm müesseselerini teşvik kanunu münasebetiyle sözleri⁹⁶.

37. 24.03.1950 Tarih ve 5654 Numaralı Pasaport Kanununa Bir Madde Eklenmesine Dair Olan Kanun ile ilgili sözleri ve teklifi⁹⁷.

⁸⁸ TBMM Z.C., D.8, C. 23, s. 314-323.

⁸⁹ TBMM Z.C., D.8, C. 25, s. 281-284.

⁹⁰ TBMM Z.C., D.8, C. 25, s. 441, 442.

⁹¹ TBMM Z.C., D.8, C. 25, s. 528, 529.

⁹² TBMM Z.C., D.8, C. 25, s. 601-605.

⁹³ TBMM Z.C., D.8, C. 25, s. 696.

⁹⁴ TBMM Z.C., D.8, C. 25, s. 785, 786.

⁹⁵ TBMM Z.C., D.8, C. 25, s. 863.

⁹⁶ TBMM Z.C., D.8, C. 25, s. 945, 946.

⁹⁷ TBMM Z.C., D.8, C. 25, s. 985, 986.

38. Asyalılar Konferansı'na ve yabancı bir hükümet tarafından tetkik gezisine davet edilen şahıs ve dernekler hakkındaki Dışişleri Bakanlığı'na verdiği sual tavrı⁹⁸.

2.3. Milletvekilliği Sonrası ve Vefatı

1950 seçimlerinde Demokrat Parti'nin Adana'da seçimleri kazanması nedeniyle milletvekili seçilemeyen Ahmet Remzi Yüreğir, yeniden gazetecilik yapmaya başlamıştır. CHP'nin İstanbul'da yayınlamayı düşündüğü "İnkılap" isimli bir gazetenin yayın hazırlıklarını parti adına üstlenmişken, 4 Ekim 1951 günü Galata Köprüsü üzerinde bir aracın kendisine çarpması sonucu ağır yaralanmıştır⁹⁹. 7 Ekim 1951 tarihinde tedavi gördüğü hastanede vefat etmiştir¹⁰⁰.

Ahmet Remzi Yüreğir evli ve 5 çocuk babasıydı. Ahmet Remzi Yüreğir'in Milli Mücadele anıları, Yeni Adana Gazetesi'nde 25 Aralık 1952- 13 Ekim 1953 tarihleri arasında "*Milli Mücadele'de Çukurova*" adlı bir yazı dizisi halinde yayınlanmıştır¹⁰¹.

SONUÇ

Ahmet Remzi Bey, 1892 yılında Adana'da doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini tamamladıktan sonra Adana Muallim Mektebi'ni bitirmiştir. I. Dünya Savaşı'na kadar, Adana'da Turan ve Numune-i Edep İlkokullarında öğretmenlik yapmıştır. Osmanlı Devleti'nin yıkılış döneminde yaşanan azınlık isyanları, devletin uyguladığı Osmanlılık politikasının başarısız olması üzerine güçlenmeye başlayan Türkçülük politikasını benimsemiş bir kişilik olarak siyasi faaliyetlerine başlamıştır.

Mondros Mütarekesi'nden sonra Adana'nın işgale uğraması üzerine "*Adana*" ismiyle bir gazete çıkarmaya başlamıştır. Üçüncü sayısında gazetenin kapatılması üzerine, "*Yeni Adana*" isminde bir gazete ile işgalcilere karşı mücadelesini sürdürmüştür. İşgal kuvvetleri tarafından evinde yapılan aramalarda silah ve cephane bulunması üzerine hakkında yakalama kararı çıkarılmıştır. Ahmet Remzi Bey, bu durum üzerine kılık değiştirerek gizlice Adana'dan ayrılmış ve önce Boğazlıyan'a, ardından Kayseri'ye geçmiştir.

⁹⁸ B.C.A. Fon No: 30.1.00 Yer No: 42.252.31

⁹⁹ İdem, **a.g.e.**, s. 106, 107.

¹⁰⁰ *Yeni Adana'nın Acı Kaybı*, **Türk Sözü Gazetesi**, 9.10.1951, s. 1, 3.

¹⁰¹ Çufalı, **a.g.e.**, s. 953.

Ahmet Remzi Yüreğir'in Hayatı ve 8. Yasama Dönemi Meclis Faaliyetleri

Kayseri'de iken Sivas Kongresi'nden sonra Mustafa Kemal Paşa ile görüşmüş ve *Adana Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti* adında bir cemiyetin kurulması için izin almıştır. Ankara'ya geçerken uğradığı Kayseri'de Mustafa Kemal Paşa ile görüşen Ahmet Remzi Bey, cemiyetin adını *Kilikya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti* olarak değiştirmiştir. Pozantı'nın, Milli Kuvvetlerin eline geçmesinden sonra 5 Ağustos 1920 tarihli Pozantı Kongresi'ne katılmıştır. Pozantı'da *Yeni Adana Gazetesi*'ni yeniden çıkarmaya başlamış ve bölgede, Milli Mücadele'nin sesi olmaya çalışmıştır. Ayrıca Anadolu Ajansı Temsilciliği, Adana İstihbarat Müdürlüğü görevlerini de yürüterek Milli Mücadele'ye katkı sağlamıştır.

Cumhuriyet döneminde de milletvekili olmadan önce birçok sivil toplum kuruluşunda görev alarak Atatürk inkılaplarının yerleşmesine katkı sağlamış olan Ahmet Remzi Yüreğir, milletvekilliği esnasında da özellikle Atatürk inkılaplarının korunması, rejim aleyhine faaliyetlerin engellenmesine hassasiyet gösteren bir politika takip etmiştir.

1950 seçimlerinde milletvekili seçilemeyen Ahmet Remzi Yüreğir, CHP'nin çıkarmaya çalıştığı *İnkılap* dergisinin hazırlıklarını sürdürürken 4 Ekim 1951 günü İstanbul'da bir trafik kazasında ağır yaralanmıştır. 7 Ekim 1951 günü vefat etmiş ve cenazesi Adana'ya defnedilmiştir.

KAYNAKÇA

Arşivler

TBMM Arşivi

TBMM Arşivi, Ahmet Remzi Yüreğir'e Ait Milletvekili Şahsi Dosyası No: 1481.

TBMM Arşivi, Ahmet Remzi Yüreğir'in Seçim Mazbatası.

TBMM Zabıt Cerideleri, D.8, C. 1, TBMM Basımevi, Ankara, 1946.

TBMM Zabıt Cerideleri, D.8, C. 2-6, TBMM Basımevi, Ankara, 1947.

TBMM Zabıt Cerideleri, D.8, C. 7-13, TBMM Basımevi, Ankara, 1948.

TBMM Zabıt Cerideleri, D.8, C. 14-20, TBMM Basımevi, Ankara, 1949.

TBMM Zabıt Cerideleri, D.8, C. 21-25, TBMM Basımevi, Ankara, 1950.

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

B.C.A. Fon No: 30.1.00 Yer No: 53.314.2

B.C.A. Fon No: 30.1.00 Yer No: 53.316.3

B.C.A. Fon No: 30.1.00 Yer No: 53.318.1

B.C.A. Fon No: 30.1.00 Yer No: 42.252.31

Kitap ve Makaleler

Akgül, Seyit Ali, **Cumhuriyet'e Giden Yolda Adana**, Yeni Adana Gazetesi, Yayını, Adana, 1998.

Arıkoğlu, Damar, **Hatıralarım**, Tan Gazetesi ve Matbaası, İstanbul, 1961.

Ayhan, Yusuf, **Mustafa Kemal'in Pozantı Kongresi ve Adana'nın Kurtuluşu**, İpek Matbaası, Adana, 1963.

Çufalı, Mustafa, **Türk Parlamento Tarihi TBMM-VIII. Dönem (1946-1950)**, C. 3, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara, 2012.

Ener, Kasım, **Çukurova'nın Kurtuluş Savaşı'nda Adana Cephesi**, Türkiye Kuvayı Milliye Mücahit ve Gazileri Cemiyeti Yayınları, San Matbaası, Ankara, 1970.

Fırat, Mustafa, **Siyasi bir Cinayetin Anatomisi: Mehmet Şerif Fırat Olayı ve Kürt Sorunu**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2010.

Gezici, Aytekin, "*İşgal Döneminde Adana Basını*", **Kuvayi Milliye Dergisi**, S. 21, Adana, 1999.

Hatipoğlu, Süleyman, **Fransa'nın Çukurova'yı İşgali ve Pozantı Kongresi**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989.

İdem, Tekin, **Adana Vilayeti Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Reisi Ahmet Remzi (Yüreğir) Bey**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay, 2004.

İslam, İbrahim, **Milli Mücadele Yeni Adana Gazetesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1995.

"*Kurucumuz Ahmet Remzi Yüreğir*", <http://www.yeniadana.net/sayfa/sayfa-vizyonumuz-3.html>, Erişim Tarihi: 15.05.2015.

Türk Sözü Gazetesi, Adana, 9.10.1951.

Yıldırım, Cihat, "*I. İnönü Muharebesi'nin Yerel Basındaki Yansımaları "Yeni Adana" Gazetesi Örneği*", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, S. 51, Ankara, 2013.

Yüreğir, Ahmet Remzi, "*Milli Mücadelede Çukurova*", **Yeni Adana Gazetesi**, 31.12.1952-13.10.1953.

Ahmet Remzi Yüreğir'in Hayatı ve 8. Yasama Dönemi Meclis Faaliyetleri

Yüreğir, T. Zeynep, **Kaynak Kişi**, Yaş: 45, Ahmet Remzi Yüreğir'in torunu. Derleme Tarihi: 25 Haziran 2004.

EK 1: Ahmet Remzi (Bey) Yüreğir

<http://www.yeniadana.net/sayfa/sayfa-vizyonumuz-3.html>

EK 2: Ahmet Remzi Yüreğir'e Ait Milletvekili şahsi Dosyası

